

enim pollutio nocturna in somno contingens, licet non sit in se formaliter libera & voluntaria, quia tamen est libera & voluntaria in sua causa, puta in turpi cogitatione, vel in actu impudico, aut alio consimili actu, peccatum est, ut docet S. Thomas 3.p. qu. 80 art. 7. Item si quis voluntariè se inebriet, aut somno comittat, prævidens quod in ebrietate, vel in somno, servum occidet, non solum peccat quando dat causam, sed etiam quando de facto occidit, quantum tunc nullam habeat libertatem formalem; quia nimur talis occasio in sua causa libera & voluntaria est: unde si tunc occidat Clericum, manet excommunicatio, ut docent Sylvester, Paludanus, & alij. Demum quando aliquis peccat ex ignorantia vincibili, actus peccati est solum indirectè voluntarius & in causa, nempè ignorantia: Ergo ad peccatum sufficit voluntarium indirectum & in causa.

13. Confirmatur: Non plus voluntarij requiriatur ad peccandum, quam ad merendum, vel recipiendum validè aliquod Sacramentum: Sed ad merendum vel recipiendum validè aliquod Sacramentum, sufficit voluntarium indirectum & in causa: Ergo & ad peccandum. Major videtur certa, Minor etiam constar exemplo illius qui in vigilia habens propositum Martyrij, vel baptismatis, nocte vel baptizaretur in somno, vel pro Christo occideretur; ille enim verè & baptismatis gratiam, & Martyrij aureolam, in hoc felici somno consequeretur, ut communiter docent Theologi. Cur ergo similiter omisso in somno vel ebrietate contingens, non poterit esse in se formaliter mala & peccaminosa, ratione actus voluntarii qui illam praecessit, in quo indirectè & tanquam in causa voluntaria est. Nam ut talis actus influat de facto in omissionem evenientem in somnis, sufficit quod existat moraliter eo tempore quo contingit omisso: Atqueo ipso quod non est retraestatus, censetur existere moraliter eo tempore quo contingit omisso: Ergo verè in illam influit moraliter, eique confert libertatem & moralitatem sufficientem, ut verè & formaliter sit in se mala & peccaminosa, quamvis in somno vel ebrietate contingat.

14. Dices, ex hac ratione & doctrina sequitur quod sacerdos ebrios aut dormiens poterit Sacramentum Eucharistiae confidere, si ante somnum vel ebrietatem habuerit intentionem consecrandi, & faciendi quod facit Ecclesia, quia similiter talis consecratio erit libera & voluntaria indirectè & in causa. Sed nego sequelam, tum quia licet Christus prolationem verborum voluntarium solum in causa, ad dignitatem sacramenti elevare potuerit, id tamen noluit, ob reverentiam debitam sacramentis. Tum etiam, quia oportet sacramenta confici à ministro, cum morali certitudine materia debita: in somno autem aut in ebrietate talis certitudo esse nequit, quamvis enim ante somnum panem & vinum pro confiencia Eucharistiae prope se relinquere, postea in somno existens, aliam posset materiam applicare, & verba supra illam proferre. Addo quod verba in somno vel ebrietate prolatas, non sunt formaliter verba, defecta actualis significatio, sed duntaxat materialiter, sicut verba prolatas à pica, vel à psittaco; subindeque non sunt idonea, nec sufficientia, ad confiendum Eucharistiae sacramentum.

15. Quæres quartò, an peccata commissionis & omissionis, ex eodem motivo procedentia, sint ejusdem speciei?

Respondeo quod licet illa in esse physico considerata distinguantur specie, & plusquam specie

(habent enim se in hoc genere sicut affirmatio & negatio, & sicut ens & non ens, inter quæ nulla datur convenientia) si tamen considerentur in esse moris, sunt ejusdem speciei. Ira D. Thomas h̄c qu. 72. art. 6. ubi sic ait: *Si loquamur de specie peccati commissionis & omissionis formaliter, sic non differunt specie, quia ad idem ordinantur, & ex eodem motivo procedunt: avarus enim ad congregandam pecuniam & rapit & non dat quæ dare debet, & similiter gulosus ad satis faciendum gula, & superflua comedit, & jejuna debita prætermitit.* Quibus verbis hanc rationem fundamentalē nostrā resolutionis insinuat: Actus humani & peccata habent speciem ex fine: Ergo si omissionis & commissio ad idem ordinantur, & ex eodem motivo procedant, erunt ejusdem speciei in esse moris. Porro cū duplex sit finis actionum humanarum, alias qui dicitur finis operis, qui actui humano intrinsecus est & essentialis; alias qui vocatur finis operantis, qui tali actui accidentalis & adventitius est; quando omissionis & commissio ordinabuntur ad eundem finem operis, erunt ejusdem speciei essentialis in esse moris, & in ratione peccari, ut contingit quando ad idem vitium spectat; quando verò ordinabuntur ad eundem finem operantis, erunt ejusdem speciei accidentalis in esse moris, & in ratione peccati, ut patet, si quis omissionem audiendi sacram, & commissionem furii, ordinet ad mœchiam, vel homicidium.

CAPUT X.

De peccato mortali & veniali.

PLures & graves circa peccatum mortale & veniale occurruunt difficultates, quas breviter h̄ic expediemus & resolvemus.

§. I.

Principia inter peccatum mortale & veniale discrimina.

1. Suppono primò tanquam certum, peccatum veniale distinguunt naturā suā à mortali, & non solum ex parte subjecti seu peccantis, cui omnia sint mortalia, si sit infidelis, aut reprobis; omnia venialia, si fidelis, aut prædestinatus, ut volunt. Vinclef, Lutherus, Calvinus, aliisque hereticī. Neque ex sola Dei misericordia, quædam nolentis punire morte æternā, licet de se omnia sint eā justificantes, ut olim docuerunt Gerson & Alainus.

Probatur primò ex Scriptura: Christus enim Luca 9. vocat quædam peccata festucas in oculo, alia trahit: At festucæ non possunt per se extirpare oculum in quo sunt: Ergo levia quædam sunt peccata, quæ non tantum actu non extinguit gratiam, quæ est animæ lumen, sed que nec eam extinguere possunt, subindeque de se ex natura ac levitate intrinseca, venialia sunt. Item Paulus 1. ad Corinth. 3. quædam peccata quæ justi committunt, retinendo tamen adhæsionem vivam ad Christum, ut fundamentum suum comparat fæno ac stipula superimpositis fundamento, ut expllicant Cyprianus in epist. ad Antonianum, Ambrosius serm. 2. in psal. 138. & Augustinus lib. 21. de civit. cap. 26. Sed fænum & stipula non possunt ex se destruere fundamentum: Ergo nec illa peccata, ex se & ex natura sua sunt capacia destruendi

struendi gratiam & charitatem, per quam Christo ut fundamento unimur.

2. Probatur secundò ratione quam insinuat S. Thomas h̄c qu. 88. art. 1. Peccatum est quædam animæ infirmitas, unde sicut inter infirmitates corporis quædam sunt graves, quæ mortem inducunt, auferendo principium vita; quædam verò leves, quæ in eo periculo non constituunt, quamvis ad id disponant, ita & inter peccata, aliqua de se & ex natura sua sunt gravia, quæ mortem spiritualem animæ inferunt, eam privando gratia & charitate; alia levia, quæ licet ad talem effectum disponant, de se tamen illum producere non valent.

Addo quod Gersonis sententia reprobata videatur a Pio V. & Gregorio XIII. qui hanc Michaëlis Baij propositionem damnarunt: *Nullum est peccatum natura sua veniale, sed omne peccatum mereatur pœnam aeternam.* Unde post hanc censuram talis opinio ad minus temeraria cenfenda est.

3. Dices, offensa infinita meretur de se & ab intrinseco pœnam aeternam, & secundum duracionem infinitam: Sed peccatum veniale, cū sit offensa Dei, qui est infinitus, est offensa infinita: Ergo de se & ab intrinseco pœnam aeternam meretur, subindeque non habet ex levitate sua intrinseca quod veniale sit, sed tantum ex divina lege & misericordia, quæ puniens illud citra condignum, talem pœnam ei non imputat. Unde Augustinus varijs in locis affirmit, neminem fore salvum, si absque misericordia judicetur à Deo.

Respondeo, concessa Majori, negando Minorem, licet enim peccatum veniale sit offensa Dei infiniti, non est tamen offensa infinita, sicut peccatum mortale; quia non offendit illum simpliciter, tollendo ab eo rationem ultimi finis secundum affectum, sicut culpa mortalis, sed tantum secundum quid, divertendo hominem ab illo, quatenus diligit aliquid objectum creatum præter ordinem ultimi finis, ut magis infra declarabitur.

Ad Augustinum verò dicendum, ipsum solum velle, neminem re ipsa consecutur vitam aeternam sine misericordia, quatenus venialia etiam debent remitti ut quis salvus fiat, & ingrediatur regnum celorum, in quod nihil immundum & coquinatum intrare potest. Quod autem in hoc sensu loquatur patet ex lib. 9. confess. cap. ultimo, ubi rogat lectores, ut ore pro matre sua defuncta, ut (inquit) consequatur Dei misericordiam: Atqui defunctis non remittuntur peccata mortalia, sed venialia tantum: Ergo istorum remissio est misericordia quædam, necessaria cuique ut recipiat in vitam aeternam.

4. Suppono secundò, discrimen quod ex natura rei inter peccatum mortale & veniale repertur, non consistere in eo quod mortale sit contra præceptum, veniale verò contra consilium, ut docent Scotus, Gabriel, & alij. Nam sicut consilium ad nullum peccatum obligat, ita nec contra illud agere ullum est peccatum: unde Apostolus 1. Corinth. 7. *De virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do Et paulò post: Si nupserit virgo, non peccabit.* Ratio verò quare consilium ad nullum obligat peccatum, est quia non tenetur homo in suis actionibus sequi quod perfectius est.

5. Dices, vovere vel proponere facere contra consilia, peccatum est: Ergo & agere contra illa. Respondeo idem votum contra consilia esse peccatum, quia vanum, cum caret debitâ materiâ melioris boni, in qua omne votum, ut obliget, fundari debet. Propositum verò agendi contra consilia, ne-

quaquam peccatum est, si enim (teste Apostolo) virgo non peccat, si nubat, à fortiori non peccabit, quando nubendi propositum concipiet.

6. His præmissis breviter h̄ic declaranda sunt præcipua inter peccatum veniale & mortale discriminatione. Primum ac præcipuum est, quod peccatum mortale includat saltem virtualiter magnum Dei contemptum, in eo consistente, ut homo præferat amorem creature amori Creatoris, & præ amore illius non curat dissolvere amicitiam & conjunctionem cum Deo ultimo fine. Veniale vero, hoc ipso quod amicitiam & conjunctionem cum Deo ultimo fine non dissolvit, virtualiter hunc contemptum Dei ultimi finis non includit.

7. Ex hoc discrimine, quod magis infra declarabitur, oritur aliud assignatum à D. Thoma qu. 7. de malo art. 1. his verbis: *Si charitas excludatur est peccatum mortale, si autem sit talis defectus rectitudinis qui charitatem non excludat, erit peccatum veniale.* Ab hoc enim contemptu habet peccatum mortale quod charitatem excludat, non autem veniale, in quo talis contemptus non includitur. Hinc definitur denominatio illa mortalis & venialis in peccato, cū enim charitas, quæ anima Deo conjungitur, sit veluti forma quæ vivit vita supernaturali, peccatum quod illam destruit, ecce mortale dicitur, ut pote causans mortem spiritualem in anima, illud verò quod eam relinquit in subiecto, veniale appellatur; quia non excludit principium veniae, sed relinquit in subiecto aliquid per quod eam obtinere potest, nempè charitatem.

8. Ex hoc sequitur tertium discrimen, in eo situm, quod peccatum mortale importat defecatum ordinis ad ultimum finem, seu aversionem & deordinationem ab ultimo fine; veniale verò habet solum deordinationem circa ea quæ sunt ad finem, conservato ordine ad ultimum finem. Cum enim charitas sit quæ convertit seu ordinat hominem in ultimum finem, consequens est ut peccatum quod charitatem excludit, avertat & deordinet ab ultimo fine; illud verò quod eam non expellit, talem aversionem & deordinationem non causet.

9. Ex hoc discrimine aliud oritur, nempè quod mortale inordinationem irreparabilem inducat, non autem veniale. Nam ut disserit D. Thomas h̄c qu. 88. art. 1. ultimus finis in moralibus est sicut primum principium in speculativis, unde sicut error circa primum principium incorrigibilis seu irreparabilis; ita peccatum quod inducit ve sionem ab ultimo fine, reparari nequit per aliquid principium intrinsecum, sed solum per virtutem divinam; è contra verò illud quod non importat inordinationem à fine, sed tantum à medijs, reparari potest per aliquid principium intrinsecum, scilicet per rectam intentionem finis, sicut error circa conclusiones corrigi potest ex recta cognitione principij. Ex quo nascitur quintum discrimen, consistens in eo quod peccatum mortale inducit reatum pœnam aeternam, veniale autem pœnam solum temporalem meretur. Nam ut ratiocinatur D. Thomas h̄c quæst. 87. art. 3. peccatum ex hoc inducit reatum pœnam quod pervertit ordinem divinæ iustitiae, unde illud pœnam aeternam meretur, quod inordinationem quantum est de irreparabilem, subindeque aeternam importat; illud verò meretur pœnam temporalem, quod dicit inordinationem ab intrinsecō reparabilem, subindeque de se transitoriam & temporalem.

10. Ultrum discrimen consistit in eo quod peccatum mortale est contra legem, peccatum autem veniale non est propriè contra legem, sed præter vel extra legem. Nam ut ait S. Thomas h̄c qu.88.art.1.ad 2. *Venialiter peccans non facit quod lex prohibet, nec prætermittit id ad quod lex per præceptum obligat, sed facit præter legem, quia non observat modum rationis quem lex intendit.* Et qu.7. de malo art.1.ad 1. *Communiter dicunt quod peccatum veniale non est contra legem, sed præter legem quia si in aliquo recedit ab ordine legis, non tamen ipsum corrumpt, quia non corrumpit affectionem, qua est plenitudo legis.*

Confirmatur: Triplic est genus peccati venialis, aliud est veniale ex genere suo, quod semper maner veniale, & intra propriam materiam nunquam fit mortale, ut verbum otiosum, aliud est veniale ex imperfecta deliberatione, ut turpis cogitatio, vel motus infidelitatis, judicium antevertens; aliud deum cft veniale ex levitate maceris, ut furtum poni: nullum autem ex his venialibus est contra legem, non quidem primum, quia actus otiosus est de se indifferens, & caret solum ordine ad bonum finem; nec secundum, vel tertium, quia lex cùm agentibus liberis imponatur, ab ijs solum violatur qui liberè & deliberatè operantur; & cùm bonum commune intendat, non violatur simpliciter illis actibus, qui ob parvitatem materia, nullum notabile nocumentum inferunt.

11. Ex dictis inferes primò, malitiam peccati mortalis, & malitiam venialis, essentialiter & specie inter se differre; nam, ut supra ostendimus, inordinatio & malitia peccati mortalis, pertingit usque ad finem, & ipsius destruit; inordinatio autem seu malitia peccati venialis, non pertingit usque ad finem, sed sicut in ipsis medijs, quia peccans non refert actualiter ad finem, sed duxat habitualiter, ut infra dicimus: Sed inordinatio & malitia pertingens ad finem, essentialiter & specie differt ab illa q. & sicut in medijs, & quæ usque ad finem non pertingit: Ergo malitia peccati mortalis essentialiter & specie differt à malitia peccati venialis.

12. Dices: Illa peccata sunt ejusdem speciei, quorum objecta specie non differunt: Sed objecta peccati mortalis & peccati venialis, interdum non differunt specie, ut patet in objecto furti; nam ejusdem speciei est res aliena, sive sit in parva, sive in magna quantitate: Ergo peccatum mortale & veniale sunt ejusdem speciei in ratione peccati.

Respondeo distinguendo Majorem: quorum objecta specie non differunt, formaliter & in esse objecti, concedo Majorem: materialiter tantum & in esse rei, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: objecta peccati mortalis & venialis interdum non differunt specie, materialiter & in esse objecti, concedo Minorem: formaliter & in esse objecti, nego Minorem, nam sub hac ratione attenditur eorum differentia penes habitudinem in proportionis ad ultimum finem, quæ est diversæ rationis & speciei in objecto mortaliter & venialiter tantum peccaminoso, cum primum dicat in proportionem aversivam destrutivam ipsius finis, non verò alterum; quæ diversa impropositio constituit objecta formaliter diversa in ratione objectorum, & refindit in actus ad illa terminatos distinctionem essentialiem in ratione peccati seu mali moralis.

13. Inferes secundò, peccatum veniale disponente quidem ad mortale, nunquam tamen ita posse aggravari, ut transeat in mortale, vel ex plu-

ribus venialibus possit fieri unum mortale. Ita D. Thomas h̄c qu.88.art.3.4.& 5. Patet hoc corollarium quantum ad singulas partes. In primis enim quod peccatum veniale disponit ad mortale, manifestum est, quia homo negligendo venialia, paulatim & sensim aliuebit contemptu & transgressioni legis, quod fit ut tandem in majora peccata incidat, juxta illud Proverb. *Qui spernit modicā, paulatim decidet.* Unde Chrysostomus homil.87. in Matth. hoc mirabile paradoxum docet, nimirum majori sollicitudine aliquo modo cœvendum esse à venialibus, quam à mortalibus: *Sollet mibi (inquit) nonnumquam non tanto studio magnarideri peccata esse vitanda, quam parva & viliora: illa enim ut aversemur, ipsa peccati natura efficit; hac autem ipsa re quia parva sunt, desideres reddunt, & dum conueniantur, non potest ad expulsionem eorum animus generosè insurgere, unde cito ex parvis magna fuit, negligenter nostra.*

14. Quod verò peccatum veniale nunquam possit ita augeri & aggravari, ut transeat in mortale, non minus evidens est: nam ea quæ sunt ordinis inferioris, quantumcumque intra propriam speciem augeantur, nunquam possunt pertingere ad ea quæ sunt ordinis superioris: Sed malitia peccati venialis est inferioris ordinis, & diversa speciei à malitia mortalis, cùm ista sit aversiva ab ultimo fine, & destrutiva ipsius, non verò illa, ut ex supra dictis patet: Ergo &c.

Ex hoc probata manet tertia pars corollarij, nam peccata venialis, quantumcumque multiplicentur, non possunt avertere ab ultimo fine, nec reatum poenæ æternæ inducere: Ergo non possunt facere unum mortale per integratatem, sicut nec ex multis punctis simul junctis potest linea consurgere.

15. Dices, plura fulta levia multiplicata, constiunt tandem unum peccatum mortale: Ergo ex multis venialibus unum mortale potest effici.

Respondeo negando Antecedens, nam quando aliquis committit plura fulta levia, ex illis simul junctis & collectis, unum peccatum mortale non resultat, sed ultimum furtum, quo pervenit ad magnam materię quantitatem, est peccatum mortale; quia licet furtum sit rei secundum se levis, ex connotatione tamen furtorum præcedentium, cum quibus moraliter conjungitur, redditur furtum rei gravis, & grave damnum infertur proximo.

§. II.

Qui mortaliter peccat, ultimum finem in creatura, virtualiter saltem & interpretative, constituit.

16. Ita communiter docent Theologi contra Adrianum: Ratio est, quia omnis qui mortaliter peccat, plus appetitivè diligit creaturam quam Deum, siquidem ejus voluntatem & præceptum propter illam contemnit, juxta illud Joan.12. *Dilexerunt gloriam hominum plusquam Dei:* Sed finis est id quod maximè diligitur: Ergo qui mortaliter peccat, ultimum finem in creatura constituit.

Confirmatur ex Augustino lib.83. quæstionum quæst.30. ubi totam perversitatem humanae vitæ collocat in hoc quod homo fruatur utendis, & utatur fruendis: At ex eodem S. Doctore lib.10. de civit. cap.10. & lib.1. de doctrina Christiana cap.4. & 5. frui non est aliud quam alicui tanquam ultimo fini adhærente: Ergo qui mortaliter peccat, & aliquam creaturam inordinatè & contra Dei præcepta

præcepsum diligit, illi ut fini ultimo adhæret. Unde ad Ephes.5. avaritia idolorum servitus appellatur, quia ut ibidem lect.3. obseruat S. Thomas: *Idolatria est quando honor soli Deo debitus impendiatur creatura: Deo autem duplex honor debetur, scilicet ut in eo finem nostrum constituanus, & ut in eo fiduciam nostram finaliter ponamus; ergo qui hoc in creaturis ponit, reus est idolatria.* Hoc autem facit avarus, qui finem suum in re creativa ponit, & etiam tam suam fiduciam.

17. Dices: Si peccans mortaliter ultimum finem in creatura constitueret, homo posset simul habere plures ultimos fines, cum possit plura peccata, habentia diversa objecta disparata, committere: Sed hoc implicat contradictionem, ut in tractatu de ultimo fine cap.1. §.3. ostensum est: Ergo & illud.

Huic objectioni, quam Caeteranus argumentum Novitorum appellat, respondeo negando sequelam Majoris, & ad illius probationem dico, creaturam in qua mortaliter peccans finem ultimum constituit, non esse illam quæ est objectum peccati mortalitatis (hac enim est tantum finis proximus & intermedius) sed bonum proprium & privatum ipsius peccatoris, non præcisè secundum se consideratum, sed ut connotans privationem gratiæ & charitatis. Ita Caeteranus supra quæst.1.artic.5. ubi hæc scribit: *Peccator nec in gula nec in injuria apparente bono seorsum constituit ultimum finem, cuius signum est, quia neutrum sibi sufficit, sed omnia commutabilita bona ad qua peccator convertitur, referuntur ad unum communem finem, qui est simpliciter ultimus sibi, scilicet ipsem, quoniam omnia appetit ut conferentia ad bonum proprium, ita quod hujusmodi bona non appetuntur ut fines ultimi simpliciter, sed ut fines ultimi partiales, ut scilicet partes boni proprii, quod est simpliciter finis ultimus illius, & intentus in omni peccato mortali.* Quam doctrinam despupit ex S. Thoma in 2. dilt.42. quæst.2.artic.1. ubi sic ait: *Finis ultimus in amore commutabilitum bonorum est ipse homo, propter quem alia querit.* & ideo si radix peccatorum accipiat ex parte ipsius peccantis, erit una; si autem finatur ex parte eorum qua propter seipsum peccans querit, erunt plures. Ratio etiam huic doctrinæ & solutioni suffragatur: Illud enim est finis ultimus peccatoris, propter quod & sub cuius ratione appetit omnia bona particularia quæ prosequitur: Sed quidquid peccator appetit, appetit sibi ipsi, & sub ratione boni proprii & privati: Ergo illud est finis ultimus peccatoris. Major patet, Minor probatur. Cū amor sit quedam inclinatio fundata in aliqua natura, & in ipsa ut ita dicam radicata, semper tendit in bonum ipsi nature conjugatum & conveniens; alias non correspondet suu principio radicali, nec principium & terminus illius inclinationis inter se proportionem haberent. Unde cum caritas radicetur in gratia sanctificante, quæ est divinæ nature participatio, & ut sic loquar quedam natura deifica, semper inclinat justum in bonum ipsius Dei, & omnes ejus actus bono divino subiecti & subordinati, quare Apostolus ait quod *charitas non querit qua sua sunt.* E contra verò philanthria seu amor inordinatus sui, qui caritati opponitur, cum dimanet à natura corrupta & vitiata, & in ea radicetur, semper tendit & inclinat peccatorem in bonum proprium & privatum, juxta illud ejusdem Apostoli: *Omnis qua sua sunt querunt.* Unde Aristoteles 9. Ethic. cap.8. pravos seu peccatores vocat *philantropos*, seu amatores sui. Et Augustinus 14. de

civit. cap.28. docet quod sicut amor Dei, usque ad contemptum sui, ædificat civitatem Jerusalēm, seu iustorum; sic amor sui, usque ad contemptum Dei, ædificat civitatem Babylonis, seu peccati.

18. Dixi finem ultimum peccantis mortaliter esse bonum proprium & privatum, non præcisè & secundum se consideratum, sed ut connotans privationem gratiæ; nam ultimus finis peccantis mortaliter, est irreferibilis in Deum, & ipsi oppositus: bonum autem proprium, secundum se non importat talem oppositionem & irreferibilitatem, sed abstrahit à relatione vel exclusione relationis in finem supernaturalem; connotando tamen gratiæ privationem, que est in quolibet peccante mortaliter, efficit omnino irreferibile in Deum, & ipsi oppositum. Ex quo intelliges, omnes actus existentes in peccato mortali, non esse malos & peccaminosos, nec per omnes peccatores ultimum finem in creatura constituere; nam licet omnes sicut in bono proprio, & nullus ad supernaturalem ordinem transeat; non tamen sicut in tali bono privativè, excludendo gratiam & charitatem, per quam bonum proprium ad bonum supernaturale, & in Deum ut ultimum finem potest referri. Unde existens in peccato mortali potest elicere aliquos actus honestos, & moraliter bonos, sicut colere parentes, subvenire egenis, diligere amicos &c. ut dicimus in tractatu de gratia.

§. III.

Quem finem ultimum actu intendat ille qui venialiter peccat?

19. Ratio dubitandi est, quia ille qui peccat venialiter, non potest habere Deum pro ultimo finis illius, cum peccatum veniale non sit in Deum, ut ultimum finem ordinabile; nec etiam creaturam, alioquin non venialiter, sed mortaliter peccaret, cum sit peccatum mortale, ultimum finem in creatura constituere.

Aliqui, ut ab hac gravi difficultate facile se expediant, dicunt peccantem venialiter, nullum habere finem ultimum in particuli, sed solum in communi, scilicet bonum satiavitum appetitus, seu beatitudinem in communi, in quam omnes actiones sive bona sive mala possunt actu referri, juxta illud Boëtij lib.2. de consolat. prosa 2. *Omnis mortalium cura, quam multiplicium studiorum labor exercet, diverso calle procedit, sed ad unum beatitudinis finem nititur pervenire.* Ita P. Contensonus tom. 3. pagina 162. Verum hæc sententia communiter à nostris Thomistis rejicitur, ex eo quod in omni operatione humana homo agit propter aliquem finem ultimum materiale, seu in particuli, verum vel apparentem, ut ostendimus in tractatu de beatitudine cap.1. §.2. Sed peccatum veniale, quando sit in deliberatione, est verè & propriè actio humana, ut constat: Ergo habet aliquem finem ultimum, non solum formalem & in communi, scilicet rationem boni ut sic, sed etiam materiale & in particuli, seu rationem illam boni ut sic: ut determinatam, & contractam ad aliquod bonum particulare, verum, vel apprens, subindeque vel ad Deum, vel ad creaturam.

Alij existimant peccantem venialiter habere pro fine negativè ultimo sui actus, creaturam illam quam inordinatè diligit, & quæ est objectum peccati venialis. Ita Suarez, Vasquez, &